

ЮРИДИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ЖУРНАЛ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ
ФАХОВЕ ВИДАННЯ

www.lsej.org.ua

12'2024

Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України

Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал»

№ 12, 2024

На підставі Наказу Міністерства освіти та науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до переліку фахових видань категорії «Б» у галузі юридичних наук (081 – Право, 262 – Правоохоронна діяльність, 293 – Міжнародне право)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Видавничий дім «Гельветика» 2024

УДК 34(05)

Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коломоєць Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор

Заступник головного редактора:

Бондар Олександр Григорович – доктор юридичних наук, професор

Відповідальний секретар:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, професор

Члени редакційної колегії:

Батюк Олег Володимирович – доктор юридичних наук, доцент;
Биргеу Михайло Михайлович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Молдова);
Болокан Інна Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;
Ботнару Стела – доктор юридичних наук, доцент;
Бринза Сергій – професор, доктор хабілітат;
Верлос Наталя Володимирівна – доктор юридичних наук, доцент;
Войцех Войтила – доктор гуманітарних наук у галузі філософії (Республіка Польща);
Волошина Владлена Костянтинівна – кандидат юридичних наук, доцент;
Галіцина Наталя Вікторівна – доктор юридичних наук, професор;
Деревянко Наталія Зеновіївна – доктор філософії у галузі права;
Діхтієвський Петро Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Дрьомін Віктор Миколайович – доктор юридичних наук, професор;
Дудоров Олександр Олексійович – доктор юридичних наук, професор;
Ібрагімов Соліджон Ібрагімович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Таджикистан);
Кантор Наталія Юріївна – кандидат юридичних наук;
Колпаков Валерій Костянтинович – доктор юридичних наук, професор;
Копча Василь Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Курінний Євген Володимирович – доктор юридичних наук, професор;
Кушнір Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, професор;
Смирнов Максим Іванович – кандидат юридичних наук, доцент;
Стеценко Семен Григорович – доктор юридичних наук, професор;
Тернущак Михайло Михайлович – доктор юридичних наук;
Тошек Бартоломей – доктор політичних наук, професор (Республіка Польща);
Уільям Дж. Уоткінс – доктор юридичних наук (США);
Фальковський Андрій Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент;
Федчишин Дмитро Володимирович – доктор юридичних наук;
Шарая Анна Анатоліївна – доктор юридичних наук, доцент;
Д-р Ханна Боуз – LLB, MSc, PhD, FHEA, доцент кримінального права (Велика Британія);
Д-р Брюс Вордхо – PhD, LLB, LLM, професор конкурентного права (Велика Британія);
Д-р Джейн Руні – доцент міжнародного права (Велика Британія).

Рекомендовано до опублікування вченою радою Запорізького національного університету, протокол № 6 від 24.12.2024 р.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1
ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Варич О.Г. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ОСВІТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....16

Васильєв Є.О., Пономарьова Г.П. ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНІ.....20

Гончар Ю.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕДУРНИХ ВИМОГ ФОРМАЛЬНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ПРАВОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....29

Завальнюк І.В. ПРАВОВА ЕТНОЛОГІЯ: ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ПРАВОВИХ СИСТЕМ.....33

Кобан О.Г. ДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....36

Кончаковська В.В., Макарова О.В., Симонова І.В. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПОСТМОРТАЛЬНОЇ РЕПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....39

Малишев Б.В., Крапивін Є.О. РОЛЬ ПРИМУСУ В ПРАВІ (АНАЛІЗ ІДЕЙ КЕННЕТА ХІММИ).....42

Панасюк О.П. СТАТУТИ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ЯК ПРАВОВА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СУДОВИХ ІНСТИТУТІВ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.....46

Удовика Л.Г., Калугіна І.О. ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЇ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ЛЕГАЛЬНЕ ТЛУМАЧЕННЯ.....51

РОЗДІЛ 2
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Байрачна Л.К., Носенко О.В., Євенчук О.І. ЛЕГІТИМНІСТЬ МЕТИ ЯК УМОВА ПРАВОМІРНОГО ОБМЕЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ: ТЕОРІЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.....56

Качурінер В.Л. ПРАВО НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ В ЗАКОНОДАВСТВІ ФРАНЦІЇ.....61

Коросташова І.М., Макушев П.В. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА, ЗАСНОВНИЦЬКІ ЦІННОСТІ, ПРАВОВІ ТА КОНСТИТУЦІЙНІ ТРАДИЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ І КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....64

Кулініч О.О. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.....70

Мацелюх І.А., Бабяк Д.С. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЗДОБУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.....73

Стешенко Т.В., Голуб А.С., Стрельник В.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НЕДОЛІКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....76

Халимон С.І., Сівіцкас І.Д. ІНДЕКСАЦІЯ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ЧОМУ БЮДЖЕТ ВТРАЧАЄ МІЛЬЙОНИ?.....81

РОЗДІЛ 3
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Бакалінська О.О. СПЕЦІАЛЬНА ДОПОВІДЬ 301 ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....86

Волощенко О.М. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕМЕНТІВ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ У РОЗРІЗІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ..... 90

Заборовський В.В., Менджул М.В., Феннич В.П. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ СПРАВИ ПРО ОСКАРЖЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ АБО ВІДМОВИ В ЇХ ВЧИНЕННІ..... 93

Іващенко Ю.Р., Панченко В.В. ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ ШЛЮБУ: ЗАГРОЗИ ТА ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 96

Кабальський Р.О. ПУБЛІЧНІСТЬ І ПРОЗОРІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: БАЛАНС МІЖ ВІДКРИТІСТЮ ТА ЗАХИСТОМ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ..... 100

Кульчій О.О. СУДОВИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ ВІДНОСИН СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АВТОВЛАСНИКІВ У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЄС..... 104

Кушнір А.А. ПОЯВА ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ НЕРУХОМОСТІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ..... 108

Максимів Л.М. МАЙНОВІ ОБ'ЄКТИ В СИСТЕМІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА ВЛАСНОСТІ..... 113

Матвєєва А.В., Сайко І.О. КОНФЛІКТ ЗАКОНОДАВСТВ У СФЕРІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ..... 118

Пазій С.А. ОБМЕЖУВАЛЬНИЙ ПРИПИС У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ У КОНТЕКСТІ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ..... 121

Попова Н.О. ПРАВОВА ОХОРОНА НЕЗАРЕЄСТРОВАНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ..... 125

Савчук В.С. КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА: ДОКТРИНАЛЬНИЙ ПІДХІД..... 129

Сидоренко Н.О. УЧАСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ..... 133

Синєгубов О.В., Бортнік О.Г., Черненко О.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ І НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ..... 137

Степчук М.Р. ВІДШКОДУВАННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ЗНИЩЕННЯМ АБО ПОШКОДЖЕННЯМ НЕРУХОМОСТІ: ЕВОЛЮЦІЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ПІДХОДУ В ПЕРІОД АТО/ООС ТА ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ..... 144

РОЗДІЛ 4
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Богун В.П. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ..... 148

Дуліба Є.В., Зражевський О.В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ У СПОРАХ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН..... 153

Остапенко Ю.І., Зіненко Д.С. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ..... 157

Сичук І.В. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА..... 161

Щербакова Н.В., Захарченко А.М. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ..... 167

Яковенков С.С. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ..... 173

РОЗДІЛ 5
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бурак В.Я., Рим О.М. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....178

Бурак В.Я., Стасів О.В. АТЕСТАЦІЯ ЯК ОЦІНКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКА.....183

Палетич Д.С., Середа О.Г. ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КВОТ ДЛЯ ЖІНОК І ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ.....186

Чудик-Білоусова Н.І. РЕФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА БІЗНЕСУ.....191

РОЗДІЛ 6
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Балюк Г.І., Малюга Л.Ю., Ковальчук Т.Г. ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА: СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ. МИНУЛЕ І СУЧАСНІСТЬ.....199

Грузенський В.В. СКЛАД ТА ЗМІСТ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ТА ҐРУНТІВ УКРАЇНИ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.....205

Колба Д.Б., Швець О.М. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОБЛЕМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЛЕЮ В УКРАЇНІ, ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....209

Полосенко Д.О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ПЕСТИЦИДАМИ ТА АГРОХІМІКАТАМИ У КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....213

Полторацька П.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ДОМАШНІХ ТВАРИН: МІЖНАРОДНО-ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....217

Рубльова О.В. ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПРОЯВУ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.....221

Товпига Л.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....225

РОЗДІЛ 7
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Атаманчук Н.І. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ.....228

Голосніченко Д.І. ПРАВО НА ДОСТОВІРНУ ІНФОРМАЦІЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....233

Горшкова О.О. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ПРАКТИЦІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ: АРГУМЕНТИ «ЗА» ТА «ПРОТИ».....237

Ібрагімов Д.М., Шульга Т.М. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....240

Мкртчян Р.С., Стаднік М.О., Євменчук В.В. ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АРЕШТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ.....244

Нікітенко О.І., Журавель В.В. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ У ПРИКОРДОННИХ РАЙОНАХ ДЕРЖАВИ.....248

Нікітенко О.І., Журавель І.В. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ 252

Пасат М.О., Шульга Т.М. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ 255

Писаренко О.В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ТА ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОСЛУГ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ПАСАЖИРІВ 260

Пономаренко В.В. ЗАХОДИ ВПЛИВУ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 263

Рибицька О.М. ДОКУМЕНТОЛОГІЯ В СИЛАХ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ПІД ЧАС ДІЇ ОСОБЛИВОГО ПРАВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ 267

Романенко Л.В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ 271

Ткачов І.В., Ільченко Ю.О. ТЕРОРИЗМ І МЕДІА: ОГЛЯД РОЛІ МЕДІА В ПОШИРЕННІ ТЕРОРИСТИЧНОЇ ПРОПАГАНДИ ТА МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ У ПРОТИДІЇ ЦЬОМУ ЯВИЩУ 274

Товкун Л.В., Леонович М.Ю. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ 278

Томіна В.Ю. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ 283

Федорюк Л.В. МОДЕЛІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ 286

Шовкун Ю.І. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ОБМЕЖЕНЬ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ 290

РОЗДІЛ 8
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Айдинян А.В. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: АНАЛІЗ СТАНУ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ 295

Бабенко А.М., Підгородинський В.М., Позігун І.О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ВІДМИВАННЮ ГРОШЕЙ 300

Боднар І.В., Кирієнко А.І., Єсипенко О.Г. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 303

Коломійчук В.О. СВОБОДА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ПОСЯГАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 206 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 307

Копотун І.М., Куранда Д.М. ФОНОВІ ЯВИЩА У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ В «КАЛЕЙДОСКОПІ» ПРИКЛАДНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ 311

Корогод С.В. СПЕЦИФІКА КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ 314

Кузнєцов М.Г. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ЗА КК УКРАЇНИ 317

Кулик Л.М., Хрульова В.Б. КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ, СУЧАСНІ РЕАЛІЇ 320

Soloviova A.M. LEGAL FRAMEWORK FOR PROPERTY PROTECTION IN UKRAINE DURING WARTIME: HARMONIZATION OF CRIMINAL LEGISLATION 324

Стрілець Г.О., Філіпова Н.А., Арабаджи Т.Є. ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ РФ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 329

Хорошун О.В. ТЕРИТОРІАЛЬНІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ..... 333

Яснiська Т.Ю. СОЦІАЛЬНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ..... 336

РОЗДІЛ 9
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Гафич О.І. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: РОЛЬ АДВОКАТА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ПІДЗАХИСНОГО..... 340

Гурін О.Ю. СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ..... 344

Дромбінський А.В. ЧИННИКИ, ЯКІ ПРИЗВОДЯТЬ ДО ПОРУШЕННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ..... 347

Жидков Д.В., Демура М.І. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТИМЧАСОВОГО ВИЛУЧЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В РАМКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ..... 351

Калінніков О.В. ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ЗА ВІДСУТНОСТІ ПІДОЗРЮВАНОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО..... 357

Крамаренко Ю.М. ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ..... 361

Кузьмич М.М. ОПЕРАТИВНО-ЧЕРГОВА СЛУЖБА ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ: ПОНЯТТЯ, ФУНКЦІЇ, ЗАВДАННЯ (ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)..... 366

Лугіна Н.А., Руденок Н.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 372

Шевчук В.М., Тищенко О.І. ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ І КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ..... 375

РОЗДІЛ 10
СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Стрельбіцька Л.Я. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДІАЦІЇ: СВІТОВІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ..... 381

Чистякова А.С. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ У ПРОВАДЖЕННЯХ IN ABSENTIA..... 380

РОЗДІЛ 11
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Бабін Б.В. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КРИМСЬКОЇ ПЛАТФОРМИ..... 389

Бехруз Х.Н. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ..... 394

Бірюков Р.М. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДРОЗДІЛ ПО БОРОТЬБІ З ОБІГОМ НАРКОТИКІВ ЯК ПОПЕРЕДНИК ЄВРОПОЛУ..... 398

Брацук І.З., Березюк Е.-А.А. ВПЛИВ ПРЕЦЕДЕНТНОГО ПРАВА НА РОЗВИТОК «ПРАВА НА ВІРОСПОВІДАННЯ» У США..... 402

Halchynskyy S.V. FROM “THE CANNON-SHOT RULE” TO THE UNITED NATIONS CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA: THE HISTORY OF THE LEGAL STATUS OF THE TERRITORIAL SEA AND THE EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE..... 406

Гарбазей Д.О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ПІДТРИМКА ІНОЗЕМНИМИ СТРУКТУРНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ УКРАЇНИ ЩОДО АНЕКСІЇ КРИМУ (НА ПРИКЛАДІ КРАЇН ЄС ТА США)..412

Діденко Л.В. ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВА НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ..416

Дроздов О.М., Дроздова О.В., Ковтун В.В. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ПРАКТИКИ СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄС..419

Карвацька С.Б., Лабик А.Р., Строїч М.І. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ЕВОЛЮЦІЙНОГО ТЛУМАЧЕННЯ ЦИФРОВИХ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ..428

Олійник Д.С., Островська М.В., Асірян С.Р. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАБОРОНИ АБОРТІВ В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН..432

Падалка А.М., Пашинська І.В. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ..436

Тицька Я.О. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ВІДОБРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЙ НАУКОВОГО ПОШУКУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ДОКТРИНІ..440

Ульянова Г.О. ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В ІЗРАЇЛІ..443

Філатов В.В. ВНЕСОК РИМСЬКОГО ПРАВА В РОЗВИТОК ВИХІДНИХ ІДЕЙ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ..446

РОЗДІЛ 12
ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО

Зміївський Г.А., Пугач В.В., Власов К.В., Горбунов В.І. АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАХИСТУ СИСТЕМ ЗВ'ЯЗКУ ТА ПРОТИДІЇ РАДІОЕЛЕКТРОННІЙ РОЗВІДЦІ ПРОТИВНИКА ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ ЗВ'ЯЗКОМ І ПІДРОЗДІЛАМИ ЗВ'ЯЗКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ..449

Куртов А.І., Потіхенський А.І., Куртов Д.А. ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОВСЯКДЕННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДРОЗДІЛІВ: ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ..453

Пащенко Є.М., Корольов С.С., Гашенко С.В., Мороховський М.Л., Прозванюк О.В. ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ, ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА ЗВ'ЯЗКУ В ЕЛЕКТРОМАГНІТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА КІБЕРПРОСТОРІ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ СИЛ ОБОРОНИ І БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ..456

Чалий М.Г., Воєвода А.Г. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВИХ НАСЛІДКІВ ПРИЗОВУ ОБВИНУВАЧЕНОГО ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ НА СТАДІЇ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ..460

УДК 343.3
DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/85

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

FEATURES OF FORENSIC MEDICAL EXAMINATION IN THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL

Лугіна Н.А., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу
Державний податковий університет

Руденок Н.Ю., студентка ІІ курсу магістратури
Навчально-науковий інститут права Державного податкового університету

У статті розглядається важливість та специфіка процесу проведення судово-медичної експертизи в умовах воєнного стану. Вона досить чітко акцентує увагу на певній необхідності забезпечення правосуддя та справедливості під час збройного воєнного конфлікту на території нашої держави, коли часто ускладнюється збір доказів, а потреба у дуже хорошому фаховому аналізі постійно зростає. У роботі підкреслено, що судові експертизи завжди повинні мати велику вагу у процесі ведення документації воєнних кримінальних правопорушень, у процесі визначення винуватців та відновлення прав постраждалих, що є дуже важливим та дуже необхідним для становлення міжнародного правосуддя.

Основний матеріал зосереджений на висвітленні специфіки проведення судово-медичної експертизи на території України під час дії воєнного стану. А власне саме зростання витонченості кримінальних правопорушень, збільшення розміру збитків та розміру завданої шкоди, а також дуже часто нові види суспільно небезпечної поведінки. У статті обговорюються нові дуже важливі та значні законодавчі зміни стосовно процесу проведення судово-медичної експертизи.

До того ж у статті має місце окремий розгляд адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності, також включаючи матеріально-технічне оснащення, законодавче забезпечення, та процес міжнародно-правової взаємодії. У статті конкретно наголошується на важливості державного регулювання та на важливості процесу формування національної політики саме у сфері судово-експертної діяльності.

В статті описується та перелічуються усі можливі варіанти проведення судово-медичної експертизи, їх специфіка та професійні особливості щодо проведення. Розглянуті певні нормативно правові акти, які спрощують проведення судово-медичних експертиз в умовах воєнного стану. Наведено точну послідовність дій співробітників бюро судово-медичної експертизи щодо встановлення факту смерті під час війни.

Під час війни на території нашої держави, а саме через дію воєнного стану, проведення судово-медичної експертизи набуло певних особливостей та стикнулося з рядом викликів, що наведені у статті. В роботі запропоновано низку заходів, які можна впровадити для покращення рівня проведення судово-медичних експертиз в умовах воєнного стану на території України.

Ключові слова: судово-медична експертиза, правосуддя, воєнний стан, збирання доказів.

The article considers the importance and specificity of the process of conducting a forensic medical examination under martial law. It quite clearly emphasizes the need to ensure justice and fairness during an armed military conflict on the territory of our state, when the collection of evidence is often complicated, and the need for very good professional analysis is constantly growing. The work emphasizes that forensic examinations should always play a key role in the process of documenting wartime criminal offenses, in the process of identifying the perpetrators and restoring the rights of victims, which is very important and very necessary for the establishment of international justice.

The main material focuses on highlighting the specifics of conducting a forensic medical examination on the territory of Ukraine during martial law. Actually, the increase in the sophistication of criminal offenses, the increase in the amount of losses and the amount of harm caused, as well as very often new types of socially dangerous behavior. The article discusses new very important and significant legislative changes regarding the process of conducting a forensic medical examination.

In addition, the article includes a separate consideration of the administrative-legal regulation of forensic expert activity, including material and technical equipment, legal support and the process of international legal interaction. The article specifically emphasizes the importance of state regulation and the importance of the process of national policy formation in the field of forensic expert activity.

The article describes and lists all possible options for conducting forensic medical examinations, their specifics and professional features regarding their conduct. Certain regulatory legal acts that simplify the conduct of forensic medical examinations in martial law are considered. The exact sequence of actions of the employees of the Bureau of Forensic Medical Examination regarding the establishment of the fact of death during the war is given.

During the war on the territory of our state, namely due to the effect of martial law, the conduct of forensic medical examination acquired certain features and faced a number of challenges, which are given in the article. The paper proposes a number of measures that can be implemented to improve the level of forensic medical examinations in the conditions of martial law in Ukraine.

Key words: forensic medical examination, justice, martial law, gathering evidence.

Із початку запровадження на території нашої держави правового режиму воєнного стану було зареєстровано у 2022 році 60387, а за 7 місяців 2023 року 39757 кримінальних правопорушень за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 Кримінального кодексу України «Порушення законів та звичаїв війни» [1]. Об'єктивна сторона такого кримінального правопорушення включає в себе доволі широкий перелік кримінально-протиправних дій, зокрема масовані артилерійські та ракетні обстріли об'єктів цивільної інфраструктури та обстріли цивільного населення, жорстоке поводження з військовополоненими тощо. Зазначені протиправні дії є причиною масової травматизації та загибелі населення, масового поховання людей і смерті військовослужбовців України. Кожен такий факт має бути внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань (надалі – ЄРДР), проведено досудове розслідування, судовий розгляд та винесено справедливе рішення суду. Задля досягнення кінцевої мети кримінального процесу – винесення обвинувального вироку та притягнення до відповідальності осіб, які винні у кримінальних правопорушеннях – має бути ефективно, повно та неупереджено проведено стадію досудового розслідування [2].

Для успішного розкриття таких правопорушень обов'язково потрібно провести експертизу в галузі судової медицини.

Судово-медична експертиза має надзвичайно важливу роль у встановленні об'єктивної істини під час будь-якого судового розгляду. Однак, в умовах воєнного стану, коли інфраструктура зруйнована, а доступ до необхідних ресурсів обмежений, проведення таких експертиз набуває особливих складнощів.

Судово-медична експертиза повинна проводиться для дослідження матеріальних об'єктів, що включають достеменну інформацію про обставини конкретної справи, що знаходиться в провадженні конкретно визначених органів дізнання, а саме прокурора слідчого, чи суду [3]. Цей вид експертизи проводиться на підставі спеціальних знань.

При проведенні таких експертиз можуть бути встановлені дані, які в майбутньому будуть використовуватися органами охорони здоров'я під час розробки певних профілактичних заходів різного виду отруєнь, травматизму, раптової смерті. До цього можна додати причини недоліків стосовно надання медичної допомоги.

Предметом судово-медичної експертизи є:

• Теоретичні основи та практичне застосування судово-медичних знань. Це включає в себе вивчення механізмів травм, причин смерті, з'ясування часу коли настала смерть, ідентифікація особи та інші судово-медичні питання.

• Розв'язання конкретних завдань, що виникають у слідчій та судовій практиці. Судово-медичні експерти надають науково обґрунтовані висновки щодо причин тілесних ушкоджень, характеру смерті, встановлення батьківства тощо.

Під час проведення судово-медичних експертиз крім того, виявляються, фактичні дані, що часто можуть використовуватися органами, які займаються питаннями охорони здоров'я під час розробки профілактичних заходів різного роду травматизму, раптової смерті, отруєнь, а також певних конкретних підстав недоліків надання першої медичної допомоги.

Об'єктами судово-медичної експертизи вважаються:

Живі особи:

• Потерпілі: Особи, які зазнали тілесних ушкоджень внаслідок насильства, трагедії або інших інцидентів внаслідок нещасного випадку. Експертиза дозволяє встановити характер, тяжкість та причини травм.

• Обвинувачені та підозрювані: Огляд проводиться для встановлення наявності або відсутності тілесних ушкоджень, які можуть мати відношення до справи.

• Інші особи: Наприклад, свідки, експерти, які також можуть потребувати медичного огляду за певних умов.

Самим частим видом судово-медичної експертизи вважається експертиза живих осіб. Вона складає приблизно 75 % з усіх експертиз [3].

Трупи:

• Особи, що загинули насильницькою смертю: Убивство, самогубство, нещасний випадок. Експертиза допомагає встановити причину і механізм смерті, а також ідентифікувати особу.

• Особи, що померли раптово з нез'ясованих причин: Експертиза проводиться для встановлення причини смерті, яка може мати кримінальний характер.

• Тіла, що знайдені в непізнаному стані: Експертиза допомагає ідентифікувати особу за допомогою різних методів, таких як дактилоскопія, ДНК-аналіз тощо.

Розглядаючи судово-медичну експертизу трупа, можна зазначити, що 9 березня 2022 року було видано наказ «Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України» [4]. Відповідно до вище згаданого наказу проведення судово-медичних експертиз трупів часто покладається саме на той регіональний підрозділ «Бюро СМЕ», до якого конкретно він був направлений, саме тому значне навантаження відбувається саме безпосередньо в прифронтових областях, таких як Полтавська, Дніпропетровська, Херсонська та Сумська. У майбутньому саме такі кримінальні провадження будуть скеровуватися за територіальною належністю, однак навантаження саме на вказані підрозділи судово-медичних експертиз є суттєвим.

Речові докази:

• Біологічні матеріали: Кров, сперма, слина, волосся, кістки, органи. Дослідження цих матеріалів дозволяє встановити їхнє походження, групову належність і з'ясувати інші важливі для справи питання.

• Зброя, інструменти та інші предмети: Дослідження цих предметів допомагає встановити, чи використовувалися вони для заподіяння тілесних ушкоджень або смерті, а також виявити на них біологічні сліди.

• Інші матеріали: Одяг, предмети побуту, які можуть містити сліди, що мають значення для справи.

Документи:

• Медичні документи: Історії хвороби, амбулаторні карти, виписки з лікарень.

• Інші документи: Матеріали кримінальних і цивільних справ, які можуть містити інформацію, що має значення для судово-медичної експертизи.

В ході проведення воєнних дій на території нашої держави, а через дію воєнного стану, провадження діяльності в сфері судово-медичної експертизи набуло певних особливостей та стикнулося з рядом викликів, серед них варто виокремити наступні :

– Обмеженість ресурсів: Нестача електроенергії, води, реактивів, обладнання, а також транспортних засобів ускладнює проведення повного обсягу необхідних досліджень.

– Небезпечні умови роботи: Експерти часто змушені працювати на території, де проводяться активні бойові дії. Це створює загрозу для їхнього життя та здоров'я.

– Руйнування доказової бази: Внаслідок бойових дій можуть бути пошкоджені або знищені тіла загиблих, місця кримінальних правопорушень та інші доказові матеріали.

– Складність збору та фіксації доказів: Умовами воєнного стану ускладнюється доступ до місць подій, а також фіксація доказів у відповідності до вимог криміналістичної техніки.

– Психологічний тиск: Експерти працюють в умовах постійного стресу, що може вплинути на об'єктивність їхніх висновків.

МОЗ України, МВС України та Офіс Генерального прокурора 09.03.2022 року видали наказ № 177/450/46. В ньому було затверджено порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України для встановлення факту смерті людини під час воєнного стану на території України.

Завдання судово-медичної експертизи можуть бути різноманітними і залежать від конкретної ситуації. Найчастіше експерти відповідають на такі питання:

– Причина смерті.

– Характер і тяжкість тілесних ушкоджень.

– Час настання смерті.

– Ідентифікація особи.

– Встановлення батьківства.

– Дослідження речових доказів біологічного походження.

Важливу роль у правосудді відіграє судово-медична експертиза. Її проведення допомагає встановити істину і забезпечити справедливе розслідування та судовий розгляд.

Заходи, що варто впровадити для покращення рівня проведення судово-медичних експертиз :

1. Створення спеціальних мобільних груп експертів судової-медицини задля проведення оглядів на місці події, евакуації тіл.

2. Забезпечення експертів належним обладнанням та засобами захисту.

3. Виробити стандартні операційні процедури для проведення судово-медичних експертиз в умовах воєнного стану.

4. Створити єдину базу даних для обміну інформацією між різними службами.

5. Надання психологічної допомоги експертам та свідкам.

6. Міжнародне співробітництво у сфері судової медицини.

В умовах воєнного стану судово-медична експертиза є дуже складним і багатогранним процесом. Він вимагає нестандартних рішень та високого професіоналізму. Це потрібно розуміти.

Висновки. Саме під час воєнного стану судова експертиза має особливе значення. Це необхідно задля швидкого, ретельного та точного дослідження майна, яке було пошкоджено та оцінки нанесених збитків, яких завдано через ведення бойових дій. Альтернатива подальших досліджень цієї теми включає в себе опанування новітніх методів та технологій. Ними можуть бути, наприклад, 3-D моделювання. Це дозволить дуже підняти ефективність та точність експертиз.

Судово-медична експертиза багато важить у судовому процесі, забезпечуючи науково обґрунтовані висновки щодо медичних і біологічних питань. Судово-медичні експерти допомагають встановити об'єктивну картину подій, що сталася, шляхом проведення детального дослідження тілесних ушкоджень, причин смерті, ідентифікації особи та інших фактів. Це дозволяє уникнути помилкових звинувачень та забезпечити справедливе покарання винних. Висновки судово-медичних експертів є важливим доказом у судовому процесі. Вони можуть бути використані для доведення винуватості або невинуватості обвинуваченого, а також для встановлення інших фактів, що мають значення для справи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіс Генерального прокурора України. Діяльність. Статистика. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2 (дата звернення: 03.12.2024).

2. Груздь, О. І., & Литвиненко, О. Г. Окремі аспекти проведення судово-медичних експертиз в умовах воєнного стану. *Українська поліцеїстика: теорія, законодавство, практика*, 2024, 6(2), 22–28. https://doi.org/10.32782/2709-9261-2023-2-6-4

3. forensic medicine and psychiatry_2020(lec1). 403 Forbidden. URL: https://arm.naiau.kiev.ua/books/forensic_medicine_psychiatry/info/lec1.html (date of access: 03.12.2024).

4. Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України : наказ МВС, МОЗ від 09.03.2022 р. № 177/450/46. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-22#Text (дата звернення: 03.12.2024).